

Stora frågor

Åt vilket håll utvecklas mänskligheten? ”Därom tvista de lärde”, och i västvärlden har frågan under de senaste åren gällt framför allt den globala uppvärmningen och den liberala demokratins framtid.

I Sverige debatteras den nyligen avlidna svenske läkaren Hans Roslings postumt utgivna bestseller *Factfulness*, i vilken han lyfter fram allt det positiva som skett i världen under de senaste decennierna. Teknologin, vetenskapen och kapitalflödet har drastiskt minskat den absoluta fattigdomen och barndödligheten samtidigt som kvinnornas läskunnighet har ökat.

Svenska vänsterintellektuella kritiserar honom och hans efterlevande spökskrivare för att deras ”nyoptimism” invagar människor i en falsk trygghet. Gör vi inget för att minska de ökande inkomstklyftorna i västvärlden undergrävs den liberala demokratin, vilket gör det allt svårare att enas om en gemensam strategi för hur den globala uppvärmningen på riktigt ska bekämpas.

Roslings försvarare gör gällande att han ingalunda blundade för dessa problem, utan tvärtom ville peka på att mänskligheten trots alla sina problem har kapacitet att lösa dem om besluten baserar sig på fakta. De vill således inte medge att Roslings perspektiv kan utnyttjas av högern som argument för att inkomstklyftorna inte är det stora problemet.

Här är kommer vi till tvistens kärna. Man är inte oense om att det finns en rad stora problem och samhällsliga knutar som borde lösas. Man är oense om i vilken ordning det borde ske och vad som är det största problemet.

Så vad kommer att ske? Låt oss för enkelhetens skull föreställa oss endast två alternativ. Endera lyckas de västerländska demokratierna driva igenom samhällsreformer, med hjälp av vilka deras ekonomier vitaliseras, inkomstlyftor minskar och en ekologiskt hållbar teknologi vaskas fram. Eller så underkuvas de stegvis eller via en katastrof av något slag av den kinesiska civilisationen.

Jag utgår från att de flesta HBL-läsare skulle föredra den förstnämnda lösningen. En del tycker visserligen att en utjämning av inkomstklyftorna inte kan genomföras utan att man stryper det kapitalflöde som behövs för att hålla igång ekonomin. Men frågan är hur länge våra liberala demokratier klarar av den pågående kapitalkoncentrationen.

Det handlar inte enbart om att ekonomisk ojämlikhet tär på den samhällsliga tilliten. Demokratierna måste redan för sin trovärdighets skull kunna leverera välfärd och tillväxt för för sina medborgare. Kortare recessioner och nedskärningar av välfärdstjänsterna är oundvikliga, men fortsätter det över en längre tid mister medborgarna förtroendet för det politiska systemet.

Allt detta är bra att hålla i minnet inför vårens riksdagsval. Varje gång politikerna lovar att höja din levnadsstandard lönar det sig således att fråga vem som riktigt ska betala för alltsammans. Är det du själv, dina barnbarn eller kanske någon på andra sidan av jordklotet som ska stå för kalaset?

Henrik Meinander, HBL 13.2.2019